МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)
на тему: "**ФІНАНСОВІ МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ"**

Здобувача вищої освіти магістерського рівня, ІІ курсу, ФМУП-23-1 групи, спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок"

Освітня програма "Управління публічними фінансами"

Кантемир Є. С.

Науковий керівник Мартиненко В. В., д.е.н., професор

Керівник освітньо-професійної програми Гордей О.Д., д.е.н., професор

Допущено до захисту за рішенням кафедри публічних фінансів
протокол від «14» 01 2025 № 14

Завідувач кафедри Гордей О.Д., д.е.н., професор

Ірпінь – 2025

Реєстрація № 3 24.01.2025 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту _____ _____ _____
(на доопрацювання, до захисту) (дата) (підпис)

Результати захисту 76 балів 4 (добре) 27.01.2025 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Т. І. Бондарчук
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: _____ О. Д. Гордєєв
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Н. М. Давиденко
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ О. В. Новецька
(підпис) (ініціали, прізвище)

секретар _____ В. Ю. Шепиленко

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії, членів комісії, секретаря (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		Голова ЕК Бондарук Т.Г.
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Значення теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	21		Члени ЕК Горлей О.Д. Давиденко Н.М.
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	5		Новицька В.В.
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	41	35	секретар Шестиленко В.Ю.
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	76		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря (підпис)
76	C	4 (добре)	27.01.2025	Бондарук Т.Г. Горлей О.Д. Давиденко Н.М. Новицька В.В. Шестиленко В.Ю.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Б	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

Факультет фінансів та цифрових технологій

Кафедра: публічних фінансів

Спеціальність: фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Освітня програма: управління публічними фінансами

Затверджую

Завідувач кафедри _____

«26» 02 2024

Завдання на кваліфікаційну роботу (проєкт)

здобувачу вищої освіти

Кантемира Євгена Миколайовича

1. Тема кваліфікаційної роботи (проєкту): Фінансові методи державного регулювання економіки

Затверджена наказом ректора від «9» січня 2024 № 20.

2. Строк здачі закінченої роботи: 31 січня 2025.

3. Мета роботи: є теоретичні і методичні засади фінансових методів регулювання економіки.

Об'єкт дослідження: особливості проведення фінансових методів регулювання економіки.

Орієнтовна база дослідження: Міністерство економіки України.

4. Вихідні дані до роботи: аналітичні дані, звітна інформація

5. Перелік графічного матеріалу: рисунки, таблиці

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом):

1) теоретичні засади організації фінансових методів державного регулювання економіки

2) аналіз впливу фінансових методів державного регулювання на економіку країни

3) напрями удосконалення і ефективної реалізації фінансових методів регулювання економіки

7. Календарний план виконання роботи:

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	Затвердження теми роботи у відповідності до освітньої програми після обговорення з науковим керівником.	01.02.2024-12.03.2024	06.03.2024
2	Узгодження проекту плану та завдання до випускної кваліфікаційної роботи	до 30.05.2024	24.05.2024
3	Написання та представлення теоретичної частини кваліфікаційної роботи (1) розділ роботи) науковому керівнику.	до 10.09.2024	08.09.2024
4	Написання та представлення аналітичної частини кваліфікаційної роботи (II розділ роботи) науковому керівнику.	до 20.10.2024	16.10.2024
5	Написання та представлення практичної частини кваліфікаційної роботи (II розділ роботи) науковому керівнику.	до 10.11.2024	5.11.2024
6	Доопрацювання кваліфікаційної роботи з урахуванням зауважень наукового керівника та повторне представлення роботи.	15.11.2024	15.11.2024
7	Проходження попереднього захисту кваліфікаційної роботи.	18.11-22.11.2024	20.11.2024
8	Проходження перевірки кваліфікаційної роботи на академічний плагіат та отримання довідки зі звіту StrikePlagiarism.	03.12-13.12.2024	13.12.2024
9	Отримання відгуку наукового керівника кваліфікаційної роботи.	13.12.-31.12.2024	16.12.2024
10	Отримання рецензії кваліфікаційної роботи.	21.11-20.12.2024	20.12.2024
11	Оформлення та подання роботи переплетеному вигляді із супроводжуючими документами відповідно до вимог Положення про порядок виконання, оформлення та захисту кваліфікаційних робіт.	до 31.12.2024	30.12.2024
12	Захист роботи ЕК.	27.01.-03.02.2025	27.01.2025

8. Дата видачі завдання: «10» травня 2024.

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) _____ Мартиненко В.В.

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ Гордей О. Д.

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ Кантемир Є. С

АНОТАЦІЯ

ФІНАНСОВІ МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

(назва випускної роботи)

Метою дослідження є теоретичні і методичні засади фінансових методів регулювання економіки.

Об'єкт дослідження – особливості проведення фінансових методів регулювання економіки.

База досліджень – Міністерство економіки України.

Предмет дослідження – фінансові відносини, які виникають у сфері фінансових методів державного регулювання економіки.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи було застосовано визначені загально-наукові і практичні методи наукових досліджень. В теорії дослідження було використано методи індукції, дедукції, історичної аналогії; у другому розділі було використано методи аналізу і синтезу; системний та функціональний підходи. При розробці практичних рекомендацій щодо напрямів удосконалення і ефективного використання фінансових методів регулювання економіки України було застосовано метод порівняльного та системного аналізу. В т.ч., у роботі було використано статистичний аналіз, методи узагальнення та ін.

Одержані результати можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях стосовно фінансових методів державного регулювання економіки з урахуванням умов сьогодення.

Дипломна робота містить сторінки, 14 рисунків, 5 таблиць.

Рік виконання дипломної роботи: 2024 рік

Рік захисту роботи: 2025 рік

ABSTRACT

FINANCIAL METHODS OF STATE REGULATION OF THE ECONOMY

(title of the thesis)

The purpose of the study is the theoretical and methodological principles of financial methods of economic regulation.

The object of the study is the features of financial methods of economic regulation.

The research base is the Ministry of Economy of Ukraine.

The subject of the study is financial relations that arise in the field of financial methods of state regulation of the economy.

Research methods. In the process of performing the work, certain general scientific and practical methods of scientific research were applied. In the theory of the study, the methods of induction, deduction, historical analogy were used; in the second section, the methods of analysis and synthesis were used; systemic and functional approaches. When developing practical recommendations on areas of improvement and effective use of financial methods of regulating the economy of Ukraine, the method of comparative and systemic analysis was applied. Including, the work used statistical analysis, generalization methods, etc.

The results obtained can be used in further scientific research on financial methods of state regulation of the economy, taking into account current conditions.

The thesis contains 64 pages, 14 figures, 5 tables.

Year of completion of the thesis: 2024

Year of defense of the thesis: 2025

ЗМІСТ

ВСТУП…….5

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ……8

1.1. Визначення та сутність фінансових методів державного регулювання….8

1.2. Основні фінансові методи державного регулювання…….16

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФІНАНСОВИХ МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ……..25

2.1. Фіскальні методи державного регулювання на економіку……25

2.2. Соціальні аспекти впливу фінансових методів регулювання економіки……30

2.3. Інвестиційна складова державного регулювання економіки…….35

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ І ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ МЕТОДІВ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ……..41

ВИСНОВКИ……...47

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….51

ДОДАТКИ……..58

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Глобалізація і нові виклики, що останнім часом виникали в Україні впевнено актуалізують питання державного регулювання національної економіки. Оскільки у нових більш складних умовах господарювання лише використання ключових дієвих механізмів у сфері фінансового регулювання дасть змогу відновити національний господарський комплекс і досягти сталого та високого рівня розвитку економіки. Основними його перевагами є можливість вирішення сукупності важливих завдань, які пов'язані із забезпеченням оптимального поділу державних ресурсів, їх використання і збереження; підвищення рівня і якості життя населення; підвищення соціальних стандартів та соціального і економічного забезпечення; інноваційний розвиток людського капіталу; взаємоузгодження інтересів і встановлення відповідних правил між суб'єктами господарювання, громадянами і державою. Отож, високий півень наукової зацікавленості до даної сфери обумовлений тим, що саме вона забезпечує довгий та стабільний рівень соціально-економічного розвитку. Проведення детального дослідження у даній сфері підвищується у нових умовах, які визначаються цифровізацією, акумулюванням і залученням ресурсів, інформатизацією, діджиталізацією які необхідні задля боротьби в умовах воєнного стану нашої країни.

Виважене державне регулювання, є неможливим без ефективного реформування економіки. Воно позначається на всіх сферах життєдіяльності громадян і суб'єктів господарювання та впливає на кінцевий результат національних змін. Національні інтереси України передбачають концептуальну роль державного регулювання, яка стала ключовою в досягненні основних цілей сталого розвитку. Окрім того, історична ретроспектива показує, що позитивний результат розвитку країни чи її

суспільства є можливим лише за допомогою державного регулювання, тому що ринок є не самодостатнім.

У сучасних умовах особливої уваги потребує проблема ефективного і оптимального використання і розподілу фінансових ресурсів та реалізація дієвої фінансової політики в цілому. Успішне вирішення ключових стратегічних її завдань реалізується на основі дієвого фінансового механізму і його складових частин. Де його основними підсистемами є фінансове забезпечення і фінансове регулювання. Вони є фінансовими методами, які впливають на визначені економічні процеси у державі. Саме тому, велике значення має дослідження теоретичних засад фінансового регулювання, його інструментарію та визначення пріоритетних напрямів щодо реалізації ефективної фінансової політики на сучасному етапі.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Проблеми даної сфери не є новими для науки. Її основи були закладені у теорії державного регулювання у XV ст., але активний розвиток відбувся у XX ст. Це було обумовлено появою інституціоналізму і кейнсіанства. В Україні теоретичні і практичні дослідження даної стали предметом наукового інтересу з боку таких науковців: Л. Дідківська, М. Диба, О. Кахович, В. Мельник, І. Назаревич, А. Стельмащук, О. Трофимчук, К. Шапошников та банато ін. Однак, зважаючи на ситуацію, яка склалась в Україні та розгортання повномасштабної війни, необхідність відбудови національного господарства, яке постраждало у результаті чого дана тематика потребує подальших досліджень.

Метою дослідження є теоретичні і методичні засади фінансових методів регулювання економіки.

Досягнення мети зумовило необхідність виконання таких *завдань*:

- охарактеризувати визначення та сутність фінансових методів державного регулювання;

- вивчити основні фінансові методи державного регулювання;

- проаналізувати фіскальні методи державного регулювання на економіку;

- надати оцінку інвестиційній складовій державного регулювання економіки;

- розробити пропозиції щодо напрямів удосконалення і ефективної реалізації фінансових методів регулювання економіки.

Об'єкт дослідження – особливості проведення фінансових методів регулювання економіки.

База досліджень – Міністерство економіки України.

Предмет дослідження – фінансові відносини, які виникають у сфері фінансових методів державного регулювання економіки.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи було застосовано визначені загально-наукові і практичні методи наукових досліджень. В теорії дослідження було використано методи індукції, дедукції, історичної аналогії; у другому розділі було використано методи аналізу і синтезу; системний та функціональний підходи. При розробці практичних рекомендацій щодо напрямів удосконалення і ефективного використання фінансових методів регулювання економіки України було застосовано метод порівняльного та системного аналізу. В т.ч., у роботі було використано статистичний аналіз, методи узагальнення та ін.

Науково-практична значимість одержаних результатів роботи полягає у розробці рекомендацій щодо напрямів удосконалення і ефективної реалізації фінансових методів регулювання економіки.

Структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який включає 42 найменування та додатків. Робота викладена на 50 сторінках друкованого тексту, у тому числі має 5 таблиць та 14 рисунків.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

1.1. Визначення та сутність фінансових методів державного регулювання

Особливої актуальності у сучасних умовах розвитку економіки набуває проблема ефективного використання і розподілу фінансових ресурсів забезпечення та реалізації дієвої фінансової політики. Однак, варто зауважити, що успішне вирішення стратегічних завдань фінансової політики відбувається за допомогою фінансового механізму і його складових частин. Ключовими структурними підсистемами якого виступають фінансове забезпечення і фінансове регулювання. Разом з тим, вони являються основними фінансовими методами, які впливають на економічні процеси у державі. Саме тому, виникає необхідність їх дослідження у контексті теоретичного змісту сутності державного фінансового регулювання, фінансового інструментарію державного регулювання де необхідно визначити пріоритетність напрямів і шляхи ефективної їх реалізації [1, с. 123].

Переважну частину ХХ ст. економіка України розвивалась на основі моделі центрально-планового типу. Відслідковуючи її поетапну трансформацію починаючи із 1990-х рр. вона перетворилась в ринкову економіку. В умовах її формування основних змін зазнала роль держави у економічних відносинах, відбулась кардинальна зміна у сфері підвищення необхідності реалізації державного регулювання на усіх стадіях розширеного відтворення [2, с. 25]. Зауважимо, що нині регулювання є певним суспільним явищем без якого не можна увити економіку будь-якої країни та будь-якого

типу. За його допомогою відбувається вплив на соціальні і економічні системи та задається вектор їх розвитку. Даний термін згадується в історії дуже давню ще із античних часів. Його смислове наповнення є дуже широким, так як, пройшло важливий історичний розвиток. Він має грецьке і латинське походження, зокрема, від грец. «regulare» – направляти, упорядковувати; від лат. «regulo» – улаштовую, упорядковую; норма, правило. Під ним розуміють напрям розвитку, відповідний рух будь-чого із метою привести до ладу, системи [3, с. 125].

Починаючи із другої половини XIX століття спостерігається масове його використання. В той же час він розглядався крізь призму технічних і біологічних термінів, в т.ч., використовувався у сфері відносин між людьми. Зауважимо, що в економічній літературі немає чіткого підходу до розуміння сутності даного поняття. Певні складнощі у його трактуванні в економічному сенсі тісно пов’язані із тим, що він завжди супроводжується додатковим словом, таким як: державне, фінансове, банківське й т. д. Звідси випливає, що зміст терміну «регулювання» водночас частково розкривається у ін. категоріях [4, с. 84].

Звернемо увагу на визначення різними науковцями такого поняття як: «державне регулювання економіки». Це дає змогу зробити висновок щодо існування тісного взаємозв’язку між державою і економічною системою. Остання є одним із ключових механізмів на яких базується держава. В свою чергу, без існування держави неможливо уявити собі збереження і створення такої інфраструктури, на якій функціонує економічна система. Саме тому, зазначимо, що механізм державного регулювання економіки включає в себе сукупність взаємопов’язаних і взаємодоповнюваних економічних і фінансових інструментів, форм, важелів та методів впливу на процес розширеного відтворення із врахуванням інтересів і цілей суб’єктів економічних відносин. Загальновідомо, що методи державного регулювання економіки класифікують за формою впливу: на прямі і непрямі. До перших

відносимо правові і адміністративні; до других відносять: методи опосередкованого (непрямого) впливу і вважають, що це фінансово-економічні.

На нашу думку, державне регулювання на основі фінансово-економічних методів має стати запорукою успіху економічного зростання всієї України. Механізм державного впливу на фінансово-економічні процеси реалізується через фінансову політику як складову системи державного регулювання економіки (рис.1.1)[5].

Рис. 1.1 Місце фінансового регулювання в системі державного регулювання економіки та сфери його впливу

Джерело: [5]

Як видно із рис. 1.1 держава використовуючи інструменти фінансової політики чинить вплив на обсяг та структуру ВВП, стан платіжного балансу публічних фінансів, рівень зайнятості населення, інфляції та ін. [5].

Варто звернути увагу на сутність категорії «фінансове регулювання» та визначення його місця у системі державного регулювання економіки. Під ним, розуміють певну сукупність ключових важелів фінансового характеру, які здійснюють вплив на діяльність суб'єктів господарювання [6, с. 165]. Таке узагальнене визначення фінансового регулювання пов'язане з тим, що відповідне регулювання розглядається як підсистема фінансового механізму, де створюється цілий набір фінансових інструментів, за допомогою яких і здійснюється вплив, зокрема, на різні сфери діяльності суб'єктів господарювання [6, с. 168].

При цьому відповідно до різних видів і цілей діяльності окремих суб'єктів господарювання, розміру і характеру їх впливу можуть застосовуватися відповідні важелі. Узагальнюючи дане поняття можна виявити, що основна його мета полягає у встановленні відповідних пропорцій щодо розподілу доходів із допомогою фінансових інструментів. По-перше, це впливає на забезпеченість фінансовими ресурсами, по-друге - на встановлення відповідної системи реалізації економічних інтересів [7, с. 89]. Як видно, визначення сутності даного поняття різними авторами коливається від узагальнених тверджень до певних дискусійних положень окремих авторів. Вони зводять сутність такого регулювання до дії лише окремих методів або фінансових інструментів. На рис.1.2 відображено основні напрями трактування даного поняття [8, с. 114].

Рис. 1. 2 Групування поглядів науковців на сутність фінансового регулювання

Джерело: [8]

Як видно з рис.1.2 групування поглядів вчених дало змогу окреслити наше розуміння вказаного терміну. Отже, під ним розуміють «основну складову механізму державного регулювання економіки, яка передбачає фінансовий спосіб впливу на економічний і соціальний розвиток держави за допомогою стимулювання і концентрації фінансових ресурсів в одних суб'єктів та визначеного обмеження доступу та приросту фінансових ресурсів у ін. При цьому, важливо використовувати відповідні форми, методи і інструменти». Це дасть змогу акцентувати увагу на певній необхідності застосування його різноманітних форм по відношенню до окремих суб'єктів регулювання, беручи до уваги ключові пріоритети державної фінансової політики. Дане поняття підкреслює взаємні зв'язки між складовими елементами фінансового регулювання. В т.ч., здійснюється акцент на важливих і вкрай необхідних заходах для забезпечення сталості розвитку національної економіки. Виокремлення фінансової складової є

можливим завдяки симбіозу різних за своєю суттю елементів регулювання і їх всебічного розгляду із позиції певної цілісної системи [9, с. 67].

Фінансове регулювання вважається ключовою складовою системи державного регулювання економіки. Всі фінансові інструменти якого можна застосовувати як відокремлено, так і паралельно із метою одночасного коригування значно широкого кола проблем, які виникають в економічній сфері та тих, що виникають в процесі стимулювання економічного зростання. Із таких позицій існує застосування декількох їх варіантів у поєднанні грошово-кредитної і бюджетно-податкової форм державного регулювання економіки. Зокрема, поєднується стимулююче фінансово-податкове регулювання із жорстким типом грошово-кредитного регулювання і економіці. Разом з тим, обмеження грошової маси в Україні за умови певного стимулювання за допомогою збільшення обсягів державних видатків призведе до зміни структури сукупного попиту [10]:

1. зростання частки державних і споживчих видатків, що вплине на величину внутрішнього і іноземного інвестування в сторону зменшення;

2. поєднання жорсткого бюджетно-податкового регулювання із експансіоністським грошово-кредитним регулюванням призведе до зростання частки інвестицій за рахунок зниження рівня обсягів споживчих та державних видатків, але стане можливим прискорення темпів інфляції;

3. одночасне стимулювання фінансово - податкової та грошово - кредитної форми державного регулювання економіки є досить ризикованим варіантом, так як, пов'язано із одночасним розбалансуванням як грошової, так і фінансової системи України [10].

Зауважимо, що особливістю будь-якого макроекономічного регулювання є його вплив на мікроекономічні відносини. Саме тому, застосування фінансових методів державного регулювання повинно поєднувати загальні державні цілі фінансової політики із інтересами суб’єктів господарювання.

Вирішення даного завдання може здійснюватись виключно у випадку повної взаємодії структурних елементів системи фінансового регулювання економіки (рис. 1.3) та Додаток А [11, с. 24].

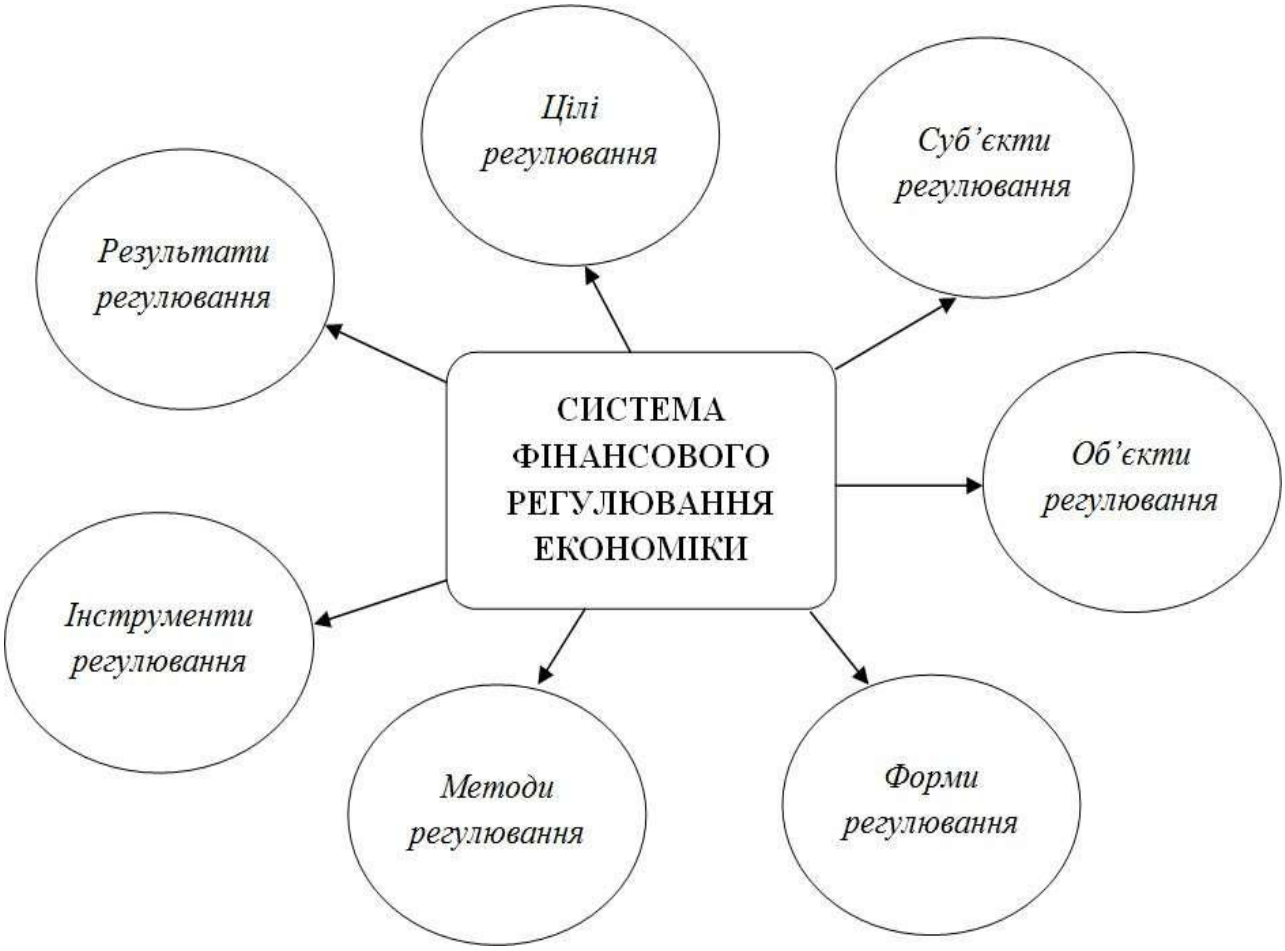

Рис. 1.3 Структурні елементи системи фінансового регулювання економіки

Джерело: розроблено автором [11]

Методи державного регулювання економіки за формою впливу класифікується на прямі та непрямі. До перших відносимо правові і адміністративні; до других - методи фінансово - економічні. Слід зазначити, що саме фінансові методи займають основне місце у системі державного регулювання економіки. Вони реалізуються через різні фінансові інструменти, а саме: бюджетну, податкову, митну, грошово-кредитну, цінову та інвестиційну політику.

Велике значення має стратегія фінансової політики і стан економіки країни, тоді інструменти фінансового регулювання можуть здійснювати вплив в формі обмежень чи стимулів. Відштовхуючись від визначення поняття «фінансове регулювання», є сенс розглянути фінансові методи державного регулювання та їх форми здійснення. Основні фінансові методи державного регулювання демонструє рис.1.4 [12, с. 29].

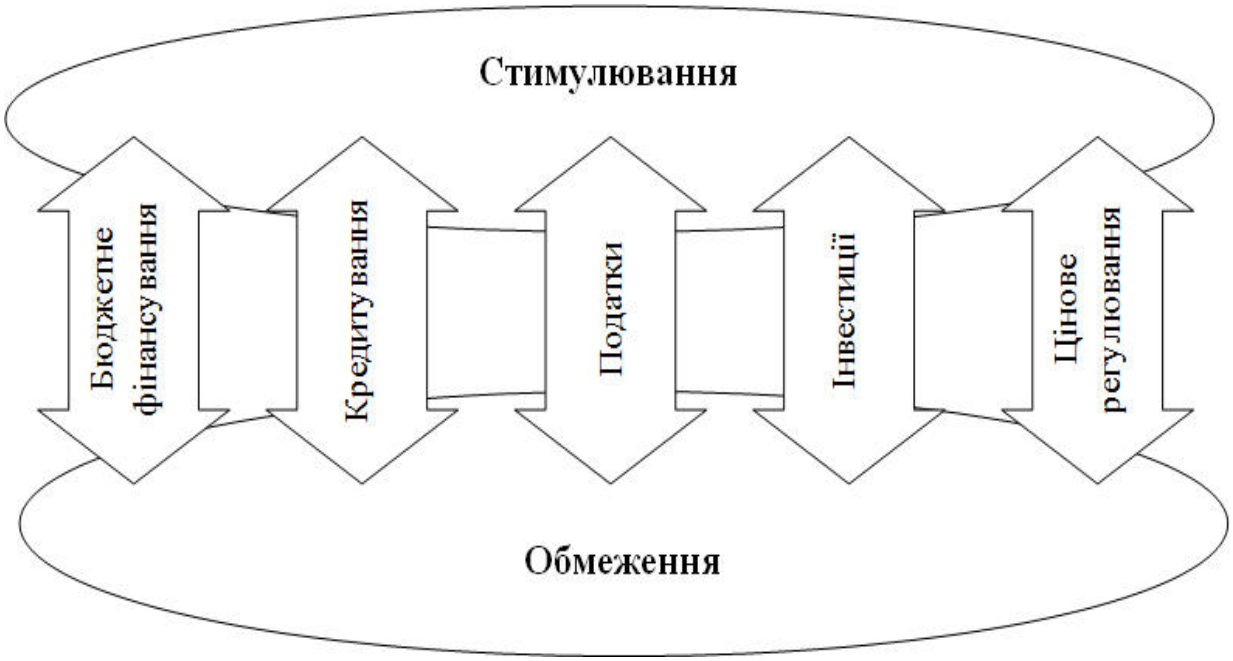

Рис. 1.4 Взаємозв'язок між інструментами фінансового регулювання та формами його здійснення

Джерело: розроблено автором [12]

Як видно із рис.1.4 до основних фінансових форм та методів державного регулювання відносимо: податки, кредитування, цінове регулювання, бюджетне фінансування та інвестиції, які безпосередньо здійснюють свій вплив на розвиток економіки держави. Разом з тим, варто зазначити, що у їх виборі і ступені впливу має бути закладений стимулюючий характер. В даному випадку фінансове регулювання спроможне відігравати суттєву роль у забезпеченні розвитку економіки. Існують регуляторні механізми державного регулювання економіки, які чітко відображені в Додатку Б. Разом з тим, відмітимо, що існує як позитивний, так

і негативний вплив на державне регулювання економіки, що демонструє Додаток В [10].

Загальновідомо, що існує три ключові сфери в яких використовується фінансові методи державного регулювання і застосовуються відповідні фінансові методи. До таких сфер відносимо: бюджетно-податкову політику, грошово-кредитну політику і інвестиційну політику.

Таким чином, узагальнюючи вищесказане зауважимо, що дослідження фінансових методів державного регулювання розвитку економіки показало, що лише за умови ефективного симбіозу внутрішніх джерел фінансування і наявних ресурсів та при державній підтримці розвитку наявної інфраструктури фінансового і кредитного забезпечення виробництва можна створити міцний фундамент для розвитку і ефективного функціонування економіки України.

1.2. Основні фінансові методи державного регулювання

Загальновідомо, що основними методами державного регулювання економіки є фінансово-економічні методи. Ключовими їх елементами є фінансове регулювання, якому належить головна функціональна роль щодо реалізації ефективної державної фінансової політики. Перш ніж розглянути методи фінансового регулювання варто приділити увагу основним елементам фінансового регулювання.

Виділяють два основних елементи фінансового регулювання економіки, а саме: фінансове планування і фінансовий контроль, що демонструє рис.1.5 [13, с. 258].

Під фінансовим планом розуміють формування, розподіл і використання основних фінансових ресурсів. Особливістю фінансових планів є те, що вони складаються виключно у грошовій формі.

Рис. 1.5 Основні елементи фінансового регулювання

Джерело: розроблено автором [11]

Розрізняють такі принципи фінансового планування (рис.1.6) [14, с. 59]:

Рис. 1.6 Принципи фінансового планування

Джерело: розроблено автором [14]

Фінансові плани можуть складатися окремими підприємствами, організаціями і установами, їх об'єднаннями (бюджет, кошториси, бізнес-

плани, платіжні календарі). На макрорівні і мікрорівні, а саме: на рівні міністерств, відомств, державних комітетів, державних цільових фондів, у розрізі окремих територій (місцеві бюджети), в т.ч. і на рівні країни в цілому (Державний бюджет України, зведений бюджет, зведений баланс фінансових ресурсів) [15, с.134].

Діяльність, пов'язана із складанням кожного фінансового плану передбачає виконання певних видів робіт з використанням відповідних методів (табл.1.1) [16, с. 228].

Таблиця 1.1

Етапи та методи здійснення аналізу

Етапи	Методи
Аналіз виконання показників фінансових планів за попередній період	Економічний аналіз
Розрахунки доходів і видатків на плановий період	Коефіцієнтів – екстраполяції – розповсюдження встановлених у минулому тенденцій на майбутній період, нормативного – розрахунок фінансових показників на основі встановлених норм і нормативів, економіко-математичні методи
Збалансування доходів і видатків фінансового плану	Балансовий – відповідність видатків джерелам його покриття, ув'язку усіх розділів фінансового плану, фінансових і виробничих показників, у результаті чого досягається збалансованість плану загалом.

Джерело: розроблено автором [16]

Напрями удосконалення фінансового планування:

- забезпечення стабільних умов господарювання, а отже, стабільних податків, зборів, подолання інфляції
- підвищення ролі перепективного фінансового планування, яке в останній час майже не використовується через наявність негативних тенденцій у розвитку економіки і неможливості точних розрахунків фінансових показників
- широке застосування економічних нормативів, електронно-обчислювальних машин, економіко-математичних методів, автоматизованих систем управління у фінансовому плануванні
- уніфікація фінансових планів в окремих сферах діяльності
- дальше розширення прав суб'єктів господарювання, органів місцевого самоврядування у фінансовому плануванні

Рис. 1.7 Напрями удосконалення фінансового планування

Джерело: розроблено автором [16]

Разом з тим, до принципів фінансового контролю належать (рис.1.8):

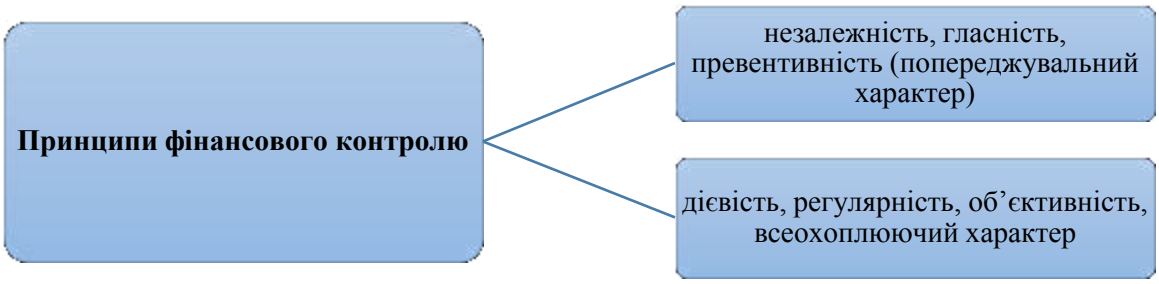

Рис. 1.8 Принципи фінансового контролю

Джерело: розроблено автором [10]

Основними методами фінансового регулювання економіки є (рис.1.8):

Рис. 1. 9 Основні методи фінансового регулювання

Джерело: розроблено автором [17-18]

Під фіскальною політикою розуміють, перш за все, чітке врегулювання доходів та витрат держави. Її заходами визначаються поставлена мета, що включає в себе такі головні аспекти як: боротьба із інфляцією; згладжування циклічних коливань в економіці, зниження рівня безробіття. За допомогою державних витрат, оподатковування і трансфертних виплат держава регулює сукупний попит та реальний національний дохід.

Бюджетна політика являє собою здійснення прямого фінансування установ реального сектору економіки, загального державного управління, належне фінансування інвестиційних програм, чітке обслуговування державних запозичень. У формах державних трансфертів реалізовуються витрати державного бюджету. Вона є складовою економічної та фінансової політики держави. Її основою є розроблення ключових напрямів використання бюджету згідно засад соціального і економічного розвитку суспільства. В процесі цієї розробки держава визначає форми, методи та види організації бюджетних відносин. Їх практична реалізація полягає в сукупності заходів, які передбачають довгострокове (стратегічне) та короткострокове (тактичне) планування, що реалізовується через бюджетну систему. В узагальненому вигляді вона являє собою діяльність держави із використання бюджетних ресурсів щодо забезпечення соціально-економічного розвитку. Бюджетна політика дуже тісно пов’язана із економікою. Так, вона може здійснювати вплив на економіку як в позитивному, так і в негативному ключі. Саме тому, держава в процесі її формування зобов’язана дотримуватись таких основних умов як [5]:

- врахування усіх вимог об’єктивних економічних законів та закономірностей розвитку суспільства;

- вивчення та урахування попереднього досвіду щодо господарського, бюджетного та фінансового розвитку;

- ґрунтовне вивчення та урахування досвіду провідних зарубіжних країн;

- урахування конкретного етапу розвитку, особливостей внутрішньої і міжнародної обстановки;

- дотримання комплексного підходу щодо розробки та реалізації заходів сфери бюджетної політики, фінансової політики, політики ціноутворення, кредитної політики, розміру заробітної плати тощо.

Податкова політика спрямована на встановлення правого режиму і організації справляння податків, зборів та ін. платежів щодо централізованих фондів грошових коштів. Нині вона здійснюється у регулюванні економік провідних країн світу і характеризується, перш за все, рівнем участі держави у підтримці макроекономічної стабільності. Не зважаючи на національні, економічні, політичні і ін. особливості при визначенні основних її напрямів в будь-якій державі, проявляється ключова роль держави як активного учасника у процесі суспільного виробництва. Вирішення соціальних та економічних завдань впливає на визначені напрями формування і реалізацію податкової політики. У процесі визначення її задач та цілей держава вибирає основні методи і інструменти її реалізації. Вибір тих чи ін. фінансових інструментів залежить від: політичної ситуації, економічної кон'юнктури, короткострокового і довгострокового планування соціального і економічного розвитку країни, її національних традицій тощо. Як правило, вона реалізується за двома основними напрямами [8, с. 79]:

– по-перше, визначення податків і встановлення чітких податкових ставок;

– по-друге, надання податкових пільг (преференцій) окремим суб'єктам (особам) із метою впливу на поліпшення інвестиційного клімату та рівень доходів населення.

Під грошово-кредитною політикою розуміють комплекс заходів, які є взаємопов'язані та спрямовані на досягнення відповідних цілей щодо врегулювання грошового ринку. Як правило, ці заходи держава проводить через центральний банк. Дану політику дуже часто називають монетарною чи

грошовою політикою. Вона ґрунтується на дії об'єктивних економічних законів. Її економічний зміст полягає в тому, що вона є однією із складових економічної політики та її діяльність забезпечується чіткими монетарними механізмами.

Разом з тим, одним із фінансових методів є грошова емісія. Вона реалізовується через випуск грошей у обіг замість зіпсованих і зношених банкнот та монет. Це не призводить до збільшення частки грошової маси або це є випуск цінних паперів (акцій, облігацій, сертифікатів тощо) будь-якими емітентами. До таких емітентів відносимо: державу, акціонерні товариства, кредитні установи тощо. Вона поділяється на 2 види: безготівкову і готівкову емісію, яка залежить від виду грошей, що надходять в обіг. Під першою розуміють випуск у обіг додаткових грошей (банкнот та монет). Під другою розуміють збільшення залишків грошей на рахунках в банках у процесі проведення ними відповідних активних операцій. При цьому безготівкова емісія є первинною. В такому випадку банк видає кошти лише в межах їх залишків на рахунках. Для збільшення обсягів їх видачі необхідно, щоб зросла частка безготівкових залишків на рахунках, тобто відбулась безготівкова емісія [16, с. 225].

Операції з державними цінними паперами – купівля-продаж державою цінних паперів. Контрагентами держави є комерційні банки, підприємства, населення. Цінні папери – це грошові документи, що визначають взаємовідносини між особою, компанією, яка їх випустила, та її власником: засвідчують право володіння корпоративними правами чи відносини позики, і здебільшого передбачають виплату доходу у вигляді дивідендів або процентів, а також можливість передачі грошових та інших прав, що випливають із цих документів, іншим особам.

Маніпулювання обліковою ставкою розуміє під собою можливості НБУ регулювати попит ін. комерційних банків на позички, які вони видають. Разом з тим, через них здійснювати регулювання резервів банківської

системи. Під обліковою ставкою розуміємо ставку відсотка, під яку НБУ надає кредити комерційним банкам задля поповнення їх грошових резервів та кредитування своїх клієнтів. Чим вона вища, тим вищий відсоток утримують комерційні банки за надані кредити, і навпаки. Вона є ключовим монетарним інструментом, за допомогою якого Національний банк встановлює для суб'єктів даного ринку чіткий орієнтир вартості залучених і розміщених грошових коштів на певний період. Також вона є основною %-вою ставкою, що залежить від процесів, які відбуваються у бюджетній сферах, макроекономічному середовищі та на грошово-кредитному ринку [16, с. 226].

Амортизаційна політика являє собою основний напрям, який включає в себе механізм прискореної амортизації. Його запровадження дає можливість підприємствам основних прогресивних галузей економіки уже у перші роки експлуатації устаткування і машин окупити значну частину їх вартості, накопичити у відповідному фонді достатньо коштів для інвестування і інновацій. Сукупність усіх організаційних структур, які здійснюють управління фінансами створює відповідний фінансовий апарат. Управлінська діяльність включає такі елементи як [4, с. 78]:

– планування, яке займає важливе місце в фінансовому регулюванні економікою, тому що саме у його ході кожен суб'єкт господарювання здійснює оцінку свого фінансового стану, виявляє певні резерви збільшення своїх фінансових ресурсів та напрямки їх ефективного використання;

– оперативне управління (комплекс відповідних заходів, які проводяться на основі реалізації оперативного аналізу конкретної фінансової ситуації. Його мета являє собою досягнення максимального ефекту при мінімальних затратах на основі своєчасної зміни фінансових відносин та маневрування своїми ресурсами);

– контроль, який реалізовується на всіх стадіях управлінської діяльності та має велике самостійне значення. У його процесі зіставляються

планові та фактичні результати і виявляються резерви. Виокремлюють стратегічне (або загальне) та оперативне фінансове регулювання економіки. Щодо першого то його виконавцями є такі суб'єкти як: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Адміністрація Президента, Державна податкова служба. Передусім воно виражається в установленні обсягів фінансових ресурсів на перспективу щодо реалізації цільових програм, які пов'язані із розвитком економіки України, проведенням структурних перетворень, конверсії оборонної галузі, зміцненням АПК, в т.ч., вирішенням соціальних проблем. Його здійснюють дирекції державних цільових фондів, страхових організацій, фінансові служби міністерств, відомств, підприємств та організацій.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФІНАНСОВИХ МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ

2.1. Фіскальні методи державного регулювання економіки

Держава як основний суб’єкт фінансових відносин відіграє ключову роль у розвитку економіки. Це зумовлює наявність у її розпорядженні широкого спектру інструментів, які можуть впливати на рівень розвитку економічних процесів. Серед загального обсягу методів та інструментів державного регулювання економіки варто наголосити на фіскальних, соціальних та інвестиційних методах, оскільки саме вони чинять найбільш суттєвий вплив на економічний розвиток. Найбільш поширеним методом державного регулювання є фіскальні методи, оскільки вони можуть впливати на всіх суб'єктів фінансових відносин. В умовах військового стану вагому роль відіграє розвиток підприємництва оскільки саме в цій сфері створюється найбільша частка вартості валового внутрішнього продукту.

У березні 2022 року було прийнято ряд змін в нормативно – правових актах податкової сфери, основні підходи до яких виражені в наступних ознаках:

- звільнення від оподаткування єдиним податком 1 та 2 груп фізичних осіб – підприємців;

- збільшено перелік платників податків, які можуть перейти на спрощену систему оподаткування;

- знято обмеження щодо кількості працівників для 3 групи та підвищено розмір їх граничного доходу до 10 млрд грн. це частково дозволило знизити податкове навантаження на платників податків та перевести їх на спрощену систему оподаткування;

- тимчасова відміна сплати податку на майно за рахунок зростання платників податків за спрощеною системою;

- зниження ставки єдиного податку для платників третьої групи платників. Відповідно до статистичної інформації Державної податкової служби України станом на 2022 рік кількість платників за спрощеною системою оподаткування (ставка 2%) становила 53,5 тис платників з числа юридичних осіб. Обсяг єдиного податку даної групи платників до місцевих бюджетів у 2022 році склав 9,84 млрд грн, що в 1,6 разів більше у порівнянні з попереднім періодом. Таке використання фіскальних методів державного регулювання, на нашу думку, знизив тенденції переходу бізнесу в тіньову економіку;

- звільнення від сплати митних платежів автомобілів, імпортованих на митну територію України. Цей захід спричинив зростання кількості імпортованих автомобілів в Україні, проте на думку окремих науковців недоотримання митних платежів до бюджету країни сягнуло позначки 42,6 млрд грн. До негативних наслідків зростання імпорту варто також віднести зростання девальваційного тиску на національну валюту, що негативно вплинуло на золотовалютні резерви;

- фізичні особи – підприємці, які займались сільськогосподарською та професійною діяльністю звільнялись від оподаткування не залежно від того чи отримували вони прибуток;

- у квітні 2022 року відбувся перехід на спрощену систему оподаткування за ставкою 2% підприємств, які зайняті у сфері азартних ігор, фінансової діяльності, виготовлення та продажу виробів з дорогоцінних металів. Такий крок був негативно сприйнятий у наукових колах та серед експертів оскільки не мав фіскального підґрунтя. Тому вже на початку 2023 року перехідними положеннями було скасовано спрощену систему оподаткування для грального бізнесу.

Крім вищевказаних пунктів платникам податків було надано певні спрощення у напрямку податкового адміністрування, а саме: використання електронних систем, спрощення адміністрування податків з метою зростання ефективності та прозорості діяльності. ці заходи були спрямовані на пожвавлення економічної активності та зниження ризиків в умовах воєнного стану. Ефективність фіскальних методів державного регулювання можна розглядати шляхом аналізу кількості фізичних осіб – підприємців, які ведуть активну підприємницьку діяльність (див. рис.2.1).

Рис.2.1. Кількість ФОП, які зареєстровані в органах ДПС України, тис осіб

Джерело: [19]

Застосування ліберального режиму оподаткування на початку військових дій дозволило знизити податкові та фінансові ризики для платників податків, однак його довгострокове використання потребувало додаткових бюджетних втрат. У червні 2022 року частину податкових пільг було скасовано, зокрема:

- скасування норм щодо звільнення від сплати ПДВ операцій з ввезення товарів в Україну для платників 1, 2 та 3 груп;

- скасування безподаткового імпорту автомобілів для платників єдиного податку та юридичних осіб.

Скасування частки податкових пільг у 2023 році спровокувало перехід частини великого бізнесу до категорії фізичних осіб – підприємців шляхом подрібнення власного капіталу. Про такі тенденції свідчить статистика 2023 року: кількість платників податку на додану вартість зменшилась на 20,2 тис, тоді як кількість платників податків за спрощеною системою становила 1,75 млн платників (річний приріст платників склав 0,1 млн осіб). З точки зору кількісного наповнення груп платників податків – фізичних осіб, спостерігаються наступні тенденції за підсумками 2023 року:

- характер. Це проявляється у наданні податкових пільг на перша група фізичних осіб – підприємців – 210,4 тис осіб (абсолютний приріст становив 2,7 тис осіб);

- друга група фізичних осіб – підприємців – 601,8 тис осіб (розмір абсолютного приросту становив 46,5 тис осіб);

- третя група фізичних осіб – підприємців – 918,1 тис осіб (абсолютний приріст даної групи становив 21,1 тис осіб).

Однак, слід відмітити, що зростання кількості фізичних осіб – підприємців почало зростати ще до початку військових дій не території країни. Станом на перший квартал 2024 року було зареєстровано в податкових органах більше 74 тис фізичних осіб – підприємців, у порівнянні з першим кварталом 2023 року відносний приріст становив 33,6 %. Показники 2023 року у порівнянні з першим кварталом 2021 року приріст показника становив 18 %. На початок 2024 року спостерігається також зростання кількості платників податку на прибуток підприємств на 6.5 % у порівнянні з попереднім періодом 2023 року.

Починаючи з 2023 року фіскальне регулювання економіки почало носити територіальний характер, які наближені до зони військових дій:

звільнення від оподаткування нерухомого майна, екологічного податку та плати за землю.

Протягом року з початку повномасштабного вторгнення падіння економічного розвитку в Україні знаходилось на рівні 29,1 %. Впровадження ліберальних підходів в організації податкової політики в умовах військового стану станом на 2023 рік знайшло свій прояв у економічному зростанні на 5,3 %. В той же час застосування таких методів фіскального регулювання дозволив скоротити темпи падіння податкових надходжень до державного бюджету в 2023 році, приріст доходів становив 27 %.

Враховуючи стійку залежність доходів Державного бюджету України від міжнародної фінансової допомоги, на вимогу Міжнародного валютного фонду уряд країни змушений був повернутись до довоєнних норм оподаткування. Тобто, за даними Міністерства фінансів України, показники податкових надходжень до Державного бюджету повинні щорічно зростати враховуючи необхідний адаптаційний період (див табл. 2.1.)

Таблиця 2.1

Доходи та видатки державного бюджету України з 2019 по 2026 роки, млрд грн

Рік	Доходи	Податкові надходження в доходах бюджету	Частка податків в доходах, %	Видатки
2019 (факт)	998,3	799,8	80,1	1075,1
2020 (факт)	1076,0	851,1	79,1	1288,1
2021 (факт)	1296,9	1107,1	85,4	1490,3
2022 (факт)	1787,7	949,8	53,1	2705,7
2023 (факт)	2672,0	1203,5	45,0	4014,4
2024 (план)	1768,4	505,1	67,6	916,4
2025 (план)	1953,1	1709,9	87,5	2995,8
2026 (план)	2198,7	2018,2	91,7	2955,6

Джерело: [19-25]

Відповідно до сценарію розвитку Міністерства фінансів України у наступні бюджетні періоди планується зростання податкових надходжень до Державного бюджету України. Однак невизначений характер щодо термінів закінчення військових дій на території країни дозволяє поставити під сумнів вказані прогнозні показники.

В цілому можна підсумувати, що ліберальні підходи до організації податкової політики на початку військового стану дозволили активізувати економічні відносини, які зазнали суттєвого падіння у результаті військової агресії. Використання фіскальних методів регулювання економічного відновлення дозволило активізувати підприємницьку активність, забезпечити приріст доходів до Державного бюджету України. Однак, повернення до системи оподаткування довоєнного періоду викликає значні сумніви, оскільки зростання податкового тиску на економічні процеси може призвести до зростання рівня тінізації економіки та зниження кількості підприємницьких структур. Окреме занепокоєння викликають законодавчі ініціативи, які базуються на зростання окремих податків та зборів, що знайде подальше відображення на рівні соціального розвитку суспільства. Саме тому для подальшого дослідження варто звернути увагу на методи державного регулювання соціальної сфери країни, визначити характерні риси та напрями подальшого удосконалення.

2.2. Соціальні аспекти впливу фінансових методів регулювання економіки

Основним інструментом забезпечення належного стану розвитку суспільства в умовах війни забезпечується за рахунок бюджетних коштів. Дефіцит державного бюджету ускладнює виконання даної функції, тому Україна активно співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями та урядами іноземних країн.

Прикладом державного регулювання соціальної сфери є забезпечення соціальних виплат. «Проєкт «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні» (PEACE)»[26] реалізується на території країни з 2022 року за рахунок коштів Світового банку. Активну участь у підтримці даного проекту взяли такі країни, як Велика Британія, Іспанія, Ірландія, Канада, Нідерланди, Німеччина, Японія та інші. Завдяки підтримці в межах даної програми були здійснені соціальні виплати, зокрема:

- пенсії;
- субсидії для житлово – комунального господарства;
- виплати заробітної плати працівникам бюджетної сфери;
- допомога бідним верствам населення;
- виплати внутрішньо переміщеним особам на основі грантового фінансування;
- виплата заробітної плати представникам Державної служби з надзвичайних ситуацій.

Варто зазначити, що окрім цієї програми в Україні в умовах військового стану розпочато велику кількість програм, спрямованих на підтримку різних верств населення:

1. програма підтримки військово службових та членів їх сімей, що постраждали в результаті військової агресії. За рахунок даної програми покриваються витрати на отримання психологічної допомоги, медичне лікування та забезпечення матеріальної підтримки. Крім того, уряд планує запровадити «Загальнонаціональну програму підтримки військовослужбовців «Плюси», за рахунок якої планується компенсація витрат на певні групи товарів, бонуси та знижки на певні категорії продуктів, віртуальну валюту в межах державної підтримки. Особливістю даної програми є те, що фінансування буде здійснюватись на умовах державно – приватного партнерства у співпраці з бізнесом[28]. Станом на листопад 2024 року дану

ініціативу підтримали "Укрзалізниця", "Розетка", "Укрнафта" та "Нова пошта".

2. «Програма соціальної підтримки внутрішньо переміщеним особам»[29]. Основне завдання даної програми – забезпечення житла, харчування та фінансової допомоги громадянам, що змушені були покинути власне житло. На сьогодні офіційно зареєстровано 4, 9 млн внутрішньо переміщених осіб. Протягом 2022 року 2,3 млн внутрішньо переміщених осіб отримали допомогу з державного бюджету для забезпечення умов для проживання. У 2023 році за даними Міністерства соціальної політик України допомогу на проживання отримало 2,5 млн осіб у розмірі 73,3 млрд грн. бюджетних коштів[29].

У жовтні 2024 року в окремих містах України проводились тренінги «Інтеграція сімей ВПО у громади проживання», основною метою яких стала поступова інтеграція внутрішньо переміщених осіб в середині громади. Даний захід проводився спільно з Міжнародним благодійним фондом «Українська фундація громадського здоров'я»[30].

3. «Програма допомоги дітям, що постраждали від військової агресії». Такі програми фінансуються спільно з міжнародними фінансовими організаціями та спрямовані на допомогу дітям, які втратили батьків або отримали інвалідність у результаті військової агресії росії. В рамках даної програми може надаватись соціальна, психологічна та медична підтримки.

4. «Програма кредитування 5-7-9 %» є особливо актуальною для розвитку економіки та виступає ефективним інструментом реалізації державної підтримки малого та середнього бізнесу. Попит на програму визначається кількістю договорів, які були заключні між банками та малим і середнім бізнесом (див. рис. 2.2).

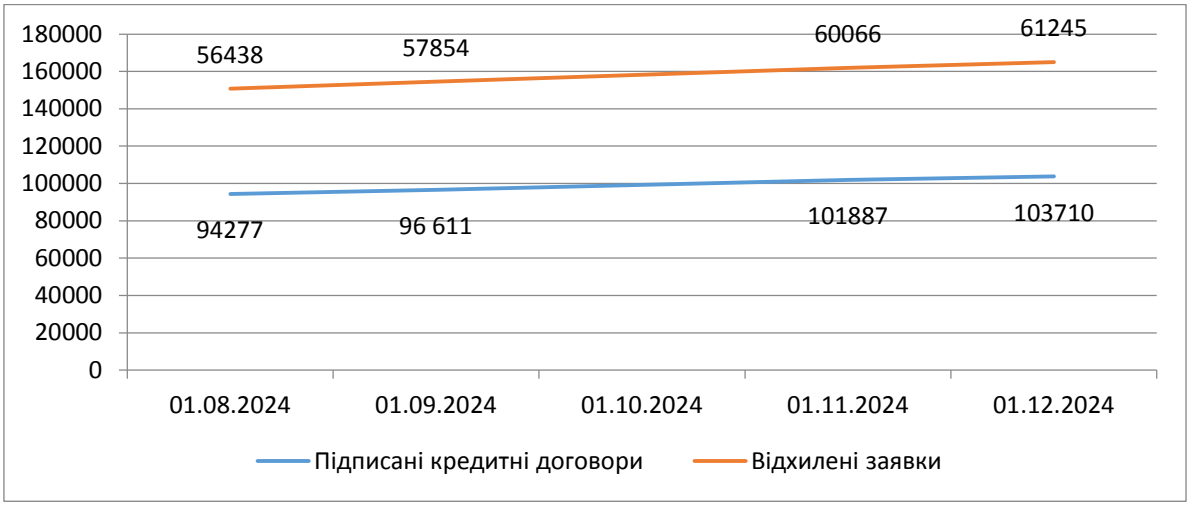

Рис.2.2. Обсяг підписаних кредитних договорів за програмою кредитування 5-7-9 %» у 2024 році, шт.

Джерело: [31]

За даними Фонду підтримки підприємництва обсяг договорів кредитування зростає у кожному періоді порівняно з попереднім. Кількість кредитних договорів за 5 місяців 2024 року зросла на 9433 договори і становить 103 710 кредитних договорів. Разом з тим прослідковується чітка динаміка зростання кількості заявок, які були відхилені банківськими установами. Обсяг відмов за 5 місяців 2024 року станови 61245 шт., абсолютний приріст за даний період склав 4807 заявок.

Розглядаючи економічну ефективність даної програми варто звернути увагу на галузі економіки, які були профінансовані за рахунок кредитів (див.рис.2.3).

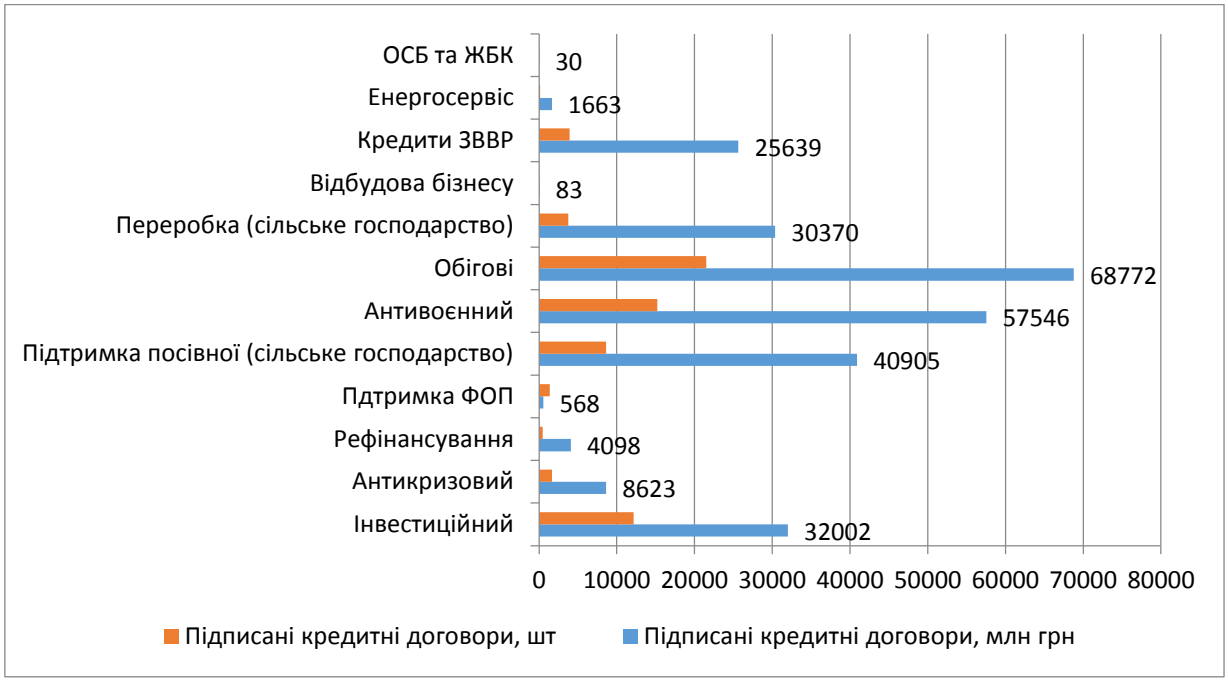

Рис.2.3. Обсяг підписаних кредитних договорів Програми «Доступні кредити 5-7-9 %» з 24.02.2022 року

Джерело: [31]

Найбільший обсяг кредитних ресурсів припадає на поповнення власних обігових коштів підприємствами малого та середнього бізнесу, сума залучених кредитів становить 68772 млн грн.. Відповідно до цього кількість кредитних договорів у даному напрямі кредитування є найбільшою у порівнянні з іншими.

На другому місці за обсягами залучених кредитних ресурсів знаходиться антивоєнний напрямок, сума кредитного фінансування за яким становить 57546 млн грн. Третє та четверте місце місце посідають підтримка посівної компанії (40905 млн грн.) та інвестування (32002 млн грн.).

Перераховані програми є вагомим інструментом державного регулювання економіки та соціальної сфери. Основне їх призначення – забезпечення сталого економічного та соціального розвитку, який проявляється у:

- створенні додаткових робочих місць шляхом створення малих та середніх підприємств

- зниження рівня безробіття в межах країни

- пожвавлення підприємницької активності суб'єктів малого та середнього підприємництва

- зростання надходжень до державного бюджету та державних фондів соціального призначення

- приріст вартості валового внутрішнього продукту тощо.

Зважаючи на ключові напрями державного фінансування варто підсумувати, що провідні галузі економіки країни потребують постійного фінансування та поновлення обігових коштів. Додаткові фінансові ресурси суб'єкти господарювання можуть акумулювати самостійно за рахунок чистого прибутку, використовувати кредитні кошти та залучення інвестиційних ресурсів.

Інвестиції як інструмент розвитку економіки здатні активувати підприємницьку активність та забезпечити подальший розвиток всіх сфер економічних відносин. Враховуючи це необхідно розглянути стан інвестиційної активності в Україні та роль держави у забезпеченні сприятливого інвестиційного клімату.

2.3. Інвестиційна складова державного регулювання економіки

Залучення інвестицій – першочергове завдання кожної держави особливо за умов воєнного стану. Вони дозволяють реалізовувати масштабні технологічні проекти, модернізувати технологічну базу, впроваджувати інноваційні технології у виробничі процеси та забезпечувати розвиток міжнародних зв'язків. У зв'язку з цим держава розробляє ряд заходів,

спрямованих на поліпшення інвестиційного клімату для залучення потенційних інвесторів.

Україна у порівнянні з іншими країнами має ряд переваг для інвестування:

1. зручне географічне розташування;
2. високий технологічний потенціал;
3. значний споживчий ринок;
4. кваліфіковані працівники та відносно невелика вартість робочої сили.

Для більшого розуміння ситуації щодо інвестування в Україні необхідно розглянути Індекс інвестиційної привабливості, який розраховується Європейською бізнес асоціацією (див. рис.2.3.). Нормативне значення даного показника має бути в межах від 1 до 5.

Рис 2.4 Індекс інвестиційної привабливості України

Джерело: [33]

Аналіз Індексу інвестиційної привабливості демонструє той факт, що значення даного показника не підіймалось вище 4. Середнє значення індексу 2,5 – 3 свідчить про задовільну інвестиційну привабливість країни для інвесторів. Проте, у період з 2016 по 2023 роки є достатньо високим і коливається в межах 2,17 – 3,15. Найвище значення Індексу інвестиційної

привабливості спостерігається у 1 кварталі 2017 року та становить 3,15 од. До 2019 року значення Індексу перевищувало 3, однак корона вірусна інфекція негативно вплинула на інвестиційну привабливість у всьому світі. У 2020 році індекс впав до 2, 51. У першому кварталі 2021 року значення індексу сягнуло відмітки 2, 84, що є свідченням підвищення рівня зацікавленості інвесторів. Проте військові дії на території країни призвели до стрімкого падіння Індексу до 2,17[33].

Не зважаючи на достатньо посередній індекс інвестиційної привабливості обсяг інвестування в Україні не можна назвати вкрай негативним. Динаміка обсягів інвестування відображена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка інвестицій в економіку України з 2017 по 2023 роки

Рік		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Обсяг інвестицій		3692	4455	5860	-868	6687	190
Сальдо	Млн. дол	-118	763	1405	-6728	7555	-6497
	%	-3,2	17,1	24	-775,1	113	-3419,5

Джерело: [34, 35]

Аналіз аналітичної інформації демонструє зростання інвестицій з 2017 по 2019 рік на 40 %. Це свідчить про зростання інвестиційної привабливості України для інвесторів. 2020 рік характеризується значним відпливом інвестиційного капіталу через вірусну інфекцію, в даному році країна втратила 868 млн дол. США. 2021 рік характеризується відновленням інвестиційної активності, обсяг інвестицій становить 6687 млн дол. США, Індекс інвестиційної привабливості збільшився на 0, 44.

За даними Міністерства економіки України протягом 2022 року сума прямих інвестицій в економіку країни становила 50986,7 млн дол. США. Провідними сферами економіки, які отримали найбільші обсяги інвестицій в 2022 році стали:

- «промисловість – 31 %

- лісове, сільське, рибне господарства – 12,6%

- поштова та кур'єрська доставка – 12,1 %

- оптова та роздрібна торгівля, ремонт автомобілів – 9 %

- державне управління, оборона, обов'язкове соціальне страхування – 8,9 %

- будівництво – 8 %» [36].

За умов військового стану спостерігається зміна підходів до залучення іноземних інвестицій з урахуванням зміни ризиковості окремих видів діяльності. Варто наголосити, що найбільш постраждалими галузями економіки України є металургійна та важка промисловість, які формували значну частку в структурі експортних операцій та вартості валового внутрішнього продукту. Частка інвестицій у дану галузь до 2022 року становила 40 % (див. рис. 2.5).

Рис. 2.5. Структура іноземних інвестицій в Україні на початок 2022 року

Підприємства металургійної галузі в Україні мають стійку залежність від територіального розташування, доставки сировини та матеріалів,

логістичних зв'язків. На разі більшість підприємств на окупованих територіях припинили свою діяльність або були зруйновані.

За даними Національного банку України станом на 31.03.2024 рік обсяг іноземного інвестування становив 55786,6 млн дол США. Інвестиції здійснювались в найбільш розвинені галузі економіки України: промислові підприємства – 38,9 %, ремонт легкових автомобілів, оптова та роздрібна торгівля – 17 %. Основними інвесторами стали наступні країни: «Кіпр – 31,6 %, Нідерланди – 20,8%, Швейцарія – 4,2%, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії – 4,8%, Німеччина – 4,3 %, Австрія – 3,5%, Люксембург– 2,7 % і Франція – 2,6 %.

Не зважаючи на підвищення активності інвестиційної діяльності її обсяг є недостатнім для повноцінного відновлення економіки країни. Тому уряд країни для поліпшення інвестиційного клімату в умовах військового стану вживає ряд заходів перед усім на законодавчому рівні для приваблення потенційних інвесторів. (див. табл.. 2.3.)

Таблиця 2.3

Законодавчі ініціативи Уряду для активізації інвестиційного клімату України

Державні ініціативи	Очікувані наслідки
Експериментальний проект Єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління процесом відбудови об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури	Залучення інвестицій з додаткових джерел Презентація проектів донорам Контроль, аналітика даних, моніторинг
У вересні 2023 року внесені зміни в Закон «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні»	розширено перелік галузей; знижено граничний поріг щодо суми інвестицій з 20 до 12 млн. євро. (з них до 30% суми може бути інвестовано не пізніше, ніж за 18 місяців до укладання договору); знижено вимоги до кількості нових робочих місць та розміру заробітної плати
Створено тимчасовий консультативно-дорадчий орган – Стратегічну інвестиційну раду.	сприяння координації дій органів виконавчої влади для узгодження стратегічних пріоритетів; підготовка пропозицій щодо єдиного проєктного портфеля, напрямків підвищення ефективності та вдосконалення законодавства
Зміни до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання	Експортно-кредитне агентство (ЕКА) отримало право страхувати / перестраховувати ризики. Агенція

експортної діяльності»	може страхувати: зовнішньоекономічний договір; експортний кредит; інвестиційний кредит; пряму інвестицію в Україну; банківську гарантію на суму до 204 млн грн. Агентство пропонує два страхових продукти: страхування прямих інвестицій для інвесторів та страхування інвестиційних кредитів для банків.

Джерело: складено автором на основі [35, 37-40]

Прямі іноземні інвестиції за своєю природою комплексно впливають на всі сфери життя суспільства створюючи передумови до стійкого економічного розвитку.

Інвестиційний клімат в країні можна вважати задовільним у порівнянні з довоєнним періодом, однак його подальша активізація потребує комплексного підходу з боку держави та бізнесових структур. Однак, найбільша роль припадає саме на державне регулювання економіки. Це пояснюється тим, що держава має найбільший перелік інструментів, здатних вплинути на формування умов для приваблення іноземних інвесторів.

Розглянувши поширені методи державного регулювання економіки можна зробити висновок, що вони є дієвими в умовах воєнного часу. Проте зростаючі потреби бюджету потребують нових надходжень, які можуть бути забезпечені лише за рахунок пожвавлення економічних процесів. Саме тому в даних умовах необхідно забезпечити використання нових методів державного регулювання економіки та удосконалити вже існуючі з метою зростання їх економічної, соціальної та інвестиційної ефективності.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ І ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ МЕТОДІВ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

В умовах військового стану важливим етапом подальшого розвитку є удосконалення існуючих підходів до організації регулювання економічних процесів. Методи державного регулювання розглянуті в другому розділі дозволяють зробити ряд пропозицій щодо їх реформування. Податкові інструменти державного регулювання на даному етапі розвитку тісно взаємопов'язані з міжнародними фінансовими інститутами. Податкова політика на початку військових дій характеризувалась гнучкістю та спрямованістю на адаптацію бізнесу та суспільства до активізації їх діяльності в умовах підвищених ризиків. Використання ліберальних підходів у ході реалізації податкової політики дозволило сповільнити темпи економічного спаду та забезпечило прискорення підприємницької активності. Так, Бюджетна декларація на 2025 – 2027 роки на початку не декларувала значних змін у податковій сфері крім можливого зростання акцизного податку на тютюнові вироби та пальне. Однак в кінці 2024 року урядом було прийнято рішення про зростання ставки військового збору та податку на додану вартість. На думку експертів такі зміни в системі оподаткування призведуть до наступних змін:

1. підвищення ставки податку на додану вартість на 3 % у короткостроковій перспективі дозволить акумулювати до державного бюджету 180 млрд грн.. З одного боку зростання альтернативних джерел фінансування є критично необхідним, однак поряд з цим варто виділити ряд негативних тенденцій:

1.1. ухилення від сплати податків представниками бізнесу;

1.2. зростання витрат на сировину та матеріали;

1.3. зростання рівня тонізації економіки;

1.4. зниження рівня споживчого попиту;

1.5. зростання корупційних схем щодо відмивання податку у процесі оформлення митних відшкодувань;

1.6. на думку експертів негативний наслідок для економіки становитиме 1,5 % від вартості валового внутрішнього продукту.

2. збільшення військового збору здатне у короткостроковій перспективі забезпечити надходження бюджетних коштів на 104 млрд грн.. до негативних наслідків можна віднести:

2.1.збільшення навантаження на фонд оплати праці;

2.2.тінізація економіки;

2.3.зниження споживання.

Вищевказані заходи податкового регулювання економіку на нашу думку у довгостроковій перспективі матимуть негативні наслідки. Враховуючи рекомендації міжнародних організацій варто було б акцентувати увагу на реформуванні системи оподаткування з метою підвищення її ефективності, спрощення механізму адміністрування податків та оформлення митних документів.

Важливим напрямом мобілізації додаткових коштів варто було б акумулювати на основі оптимізації бюджетних витрат на основі аудиту бюджетних програм у всіх сферах, які потребують першочергового фінансування.

Зміни у системі оподаткування мають прямий вплив на розвиток домогосподарств та суспільства в цілому. Зростання податкових ставок гамує розвиток домогосподарств та скорочує їх потенційні можливості до споживання та заощадження. Тому при формуванні пріоритетів податкової політики варто враховувати зміни у податкоспроможності фізичних та юридичних осіб у довготривалій перспективі.

Наявні соціальні програми підтримки населення на даному етапі розвитку спрямовані на усунення наслідків військових дій. Проте з точки

зору ефективності для подальшого розвитку варто впроваджувати програми, які прямо чи опосередковано впливають на економічне становище країни:

- програми перекваліфікації населення;
- програми для зміцнення ментального здоров'я для військовослужбовців та постраждалих від агресії;
- програми створення додаткових робочих місць з метою зниження рівня безробіття тощо.

З метою відновлення економіки країни держава активно використовує іноземні інвестиції. Не зважаючи на ряд позитивних аспектів не варто забувати, що великі обсяги іноземного інвестування можуть нести ряд загроз (див. табл.3.1).

Таблиця 3.1

Позитивні та негативні наслідки використання іноземного інвестування

Позитивні фактори	Негативні фактори
Економічне зростання – інвестиції сприяють розвитку економіки (зростання робочих місць, розвиток промисловості)	Забруднення навколишнього середовища у зв'язку з використанням сировинної бази
Розвиток експортного потенціалу – знижує рівень залежності від імпорту	Підвищення рівня залежності від іноземного капіталу.
Розвиток людського капіталу (підвищення рівня кваліфікації робочої сили)	Зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників
Науково – технологічний прогрес (сприяє створенню нових технологій та ноу – хау, підвищує рівень конкурентоспроможності)	Переміщення капіталу, отриманого на території країни за кордон
Розвиток міжнародних взаємовідносин у формі міжнародного співробітництва	

Джерело: складено на основі : [33,34]

З огляду на позитивні та негативні фактори варто виділити перспективні напрямки для фінансування, які потребують особливої уваги з точки зору державного регулювання:

- розвиток інноваційних технологій. Україна посідає 1-ше місце серед країн Центральної та східної Європи щодо обсягів наукових досліджень та ІТ

– аутсорсингу та 4 – те місце за кількістю фінансових транзакцій, розробкою програмного забезпечення та мобільних додатків. За даними вітчизняних дослідників інвестиційний потенціал даної сфери становить 11 млрд дол. США.

- розвиток ІТ – сектору. Даний сектор з початку війни зазнав найменших втрат та зміг зберегти 90 % обсягів контрактів. Це пояснюється високим рівнем мобільності та відсутністю прив'язки то фізичного розташування робочого місця. Інвестиції в цю сферу дозволять розробляти продукти, які спроможні підвищити рівень капіталізації сфери та підвищить її конкурентоспроможність.

Не менш важливим питанням для активізації інвестиційної діяльності є наявність гарантій збереження інвестиційного капіталу в умовах війни та після її закінчення. З цією метою уряд України спільно з міжнародними фінансовими організаціями працює над розробкою механізму мінімізації інвестиційних та фінансових ризиків. З 1 січня 2024 року в силу вступить закон, згідно якого планується розширення повноважень «Експортно – кредитного агентства та надання йому можливості страхування інвестиційних кредитів та прямих інвестицій, які спрямовані на розвиток експортно орієнтованих підприємств» [42]. В межах даного проекту держава планує надавати гарантії від наступних видів ризику:

- надання гарантій від змін законодавства України;
- надання компенсацій та відшкодувань збитків, що були понесені інвесторами;
- гарантії від незаконних дій держави та представників влади;
- примусове відчуження майна;
- надання гарантій у раз припинення інвестиційної діяльності закордонних інвесторів;
- надання гарантій щодо переказу інвестованих коштів у вигляді доходу чи прибутку[42].

Варто також відзначити, що Експорно – кредитне агентство з 2024 року отримало повноваження здійснювати страхування (перестрахування) політичних та воєнних ризиків фінансових втрат іноземних та українських інвесторів у разі, якщо вони інвестували кошти у створення об’єктів інфраструктури для переробної промисловості та експорту товарів українських товаровиробників.

Підсумовуючи вищевказане варто констатувати, що державне регулювання має бути урівноважене між підтримкою економічного розвитку країни та соціальною підтримкою населення. З цією метою варто виділити наступні цілі державного регулювання економіки в умовах військового часу:

- забезпечення відновлення пріоритетних галузей економіки, які формують значну частку вартості валового внутрішнього продукту;
- забезпечення умов соціального розвитку;
- пошук альтернативних джерел фінансування;
- збереження наявного рівня показників економічного та соціального розвитку.

Для досягнення такого балансу країна має забезпечити належний рівень доходів державного бюджету, інфляційних процесів та стійкість національної валюти. Хронологічна послідовність процесів в сфері оподаткування демонструє спрямованість заходів держави на наповнення державного бюджету без оптимізації бюджетних видатків. В довгостроковій перспективі такий підхід до державного регулювання податкової та бюджетної сфер здатен створити додаткові проблеми.

За умов військового часу наявні традиційні методи державного регулювання економіки не мають достатньої ефективності. Це пояснюється невизначеністю планових показників у бюджетній та податковій сферах, скороченням доходної бази формування бюджету та використанням популістських політичних технологій. Тому, на нашу думку, варто використовувати коригуючи функцію державного регулювання економіки

щоб привести у відповідність доходної та видаткової частини Державного бюджету України, створити передумови для регіонального розвитку у зв’язку з релокацією бізнесу на безпечні території, створення передумов для залучення інвестиційного капіталу у формі прямого інвестування. Вказані корективи здатні забезпечити вказані цілі державного регулювання економіки та створити передумови для подальшого відновлення економіки України.

ВИСНОВКИ

В процесі виконаної роботи було поглиблено теоретичні і практичні засади фінансових методів регулювання економіки.

1. Визначено, що під фінансовим регулюванням розуміємо основну складову системи державного регулювання економіки де фінансові інструменти можна застосовувати, як окремо, так і в сукупності із метою одночасного коригування широкого кола визначених проблем, що виникають у економічній сфері та проблем, які виникають у процесі стимулювання економічного розвитку. Загальновідомо, що існує 3 основні сфери у яких широко використовується фінансові методи державного регулювання (бюджетно-податкова політика, грошово-кредитна політика і інвестиційна політика).

Дані методи ДРЕ за формою впливу поділяють на прямі і непрямі. До перших відносять правові та адміністративні; до других - методи фінансово - економічні. Фінансові методи ДРЕ займають ключове місце її системі. Вони реалізовуються з допомогою різних фінансових інструментів та можуть здійснювати вплив у формі обмежень або стимулів. До них відносимо: бюджетне фінансування, кредитування, податки, інвестиції та цінове регулювання.

2. Охарактеризовано, що виокремлюють 2 основних елементи фінансового регулювання економіки (ФРЕ), а саме: фінансове планування та фінансовий контроль. Під першим розуміють формування, розподіл та використання наявних фінансових ресурсів. Під іншим, розуміємо особливу діяльність, яка спрямована на перевірку правильності розподілу ВНП, формування, розподіл та використання фондів грошових коштів.

До методів фінансового регулювання економіки відносимо такі як: грошову емісію, фіскальну, грошово-кредитну, бюджетну політику, операції з державними цінними паперами та обліковою ставкою.

3. В процесі проведеного аналізу фіскальних методів державного регулювання економіки виявлено, що вони широко впливають на усі суб'єкти фінансових відносин, особливо вагому роль відіграють під час військового стану щодо наповнення державного бюджету. Крім того, протягом останніх трьох років було прийнято ряд законодавчих змін в даній сфері. До таких змін відносимо: звільнення від оподаткування єдиним податком 1 та 2 груп фізичних осіб – підприємців; збільшення переліку платників податків, яким буде доступна спрощена система; зняття обмежень щодо працівників для 3 групи; відміна сплати податку на майно за рахунок зростання платників податків за спрощеною системою; зниження ставки єдиного податку та ін.

Разом з тим, скасування податкових пільг протягом 2023 р. свідчить про перехід частини великого бізнесу до категорії фіз. осіб про що свідчать офіційні джерела статистики, де ця категорія підприємців протягом даного періоду має тенденцію до зростання. Зауважимо, що протягом 2023 р. фіскальне регулювання економіки носить територіальний характер. Однак відбулось падіння економічного розвитку із початком повномасштабного вторгнення, яке становило 29,1%, проте із застосуванням ліберальних методів впливу на проведення податкової політики його вдалось зупинити та дозволило скоротити падіння темпів податкових надходжень, приріст яких зафіксовано на рівні 27%.

4. В результаті розгляду соціальних аспектів впливу фінансових методів регулювання економіки зауважимо, що держава активно використовує різні фінансові інструменти у даній сфері. Зокрема, регулювання соціальної сфери через забезпечення соціальних виплат («Проєкт «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні» (PEACE)»). На основі таких проектів за допомогою провідних партнерів в умовах війни було забезпечено виплати пенсій, субсидій ЖКГ, виплати заробітної плати, була надана соціальна

допомога незахищеним верствам населення та ін. виплати. Разом з тим, до таких соціальних інструментів слід віднести ряд таких програм як: програма підтримки військово службових та членів їх сімей, що постраждали в результаті військової агресії; «Програма соціальної підтримки внутрішньо переміщеним особам»; «Програма допомоги дітям, що постраждали від військової агресії»; «Програма кредитування 5-7-9 %» (обсяг підписаних договорів між банками та малим і середнім бізнесом протягом 2024 р. має тенденцію до зростання і становить на 01.12.2024 р. 103710 тис. договорів). Ці програми є значними інструментами ДРЕ та соціальної сфери. До позитивних їх рис слід віднести такі: створення додаткових робочих місць; зниження рівня безробіття в межах країни; пожвавлення підприємницької активності даної сфери; зростання надходжень до бюджету та ін. державних фондів соціального призначення; приріст вартості ВВП тощо.

5. У процесі дослідження інвестиційної складової ДРЕ виявлено, що Україна має такі переваги у сфері інвестування як: зручне географічне розташування; високий технологічний потенціал; значний споживчий ринок; кваліфіковані працівники та відносно невелика вартість робочої сили. Спираючись на статистичні дані, зауважимо, що індекс інвестиційної привабливості України протягом 2023 р становив 2,44 при нормативному значенні даного показника в межах 1-5, що свідчить про задовільну інвестиційну активність інвесторів, проте військові дій на території України спричинили його стрімке падіння до 2,1. Як показують проаналізовані дані, динаміка інвестицій в економіку України протягом 2017-2023 рр. не є вкрай негативною. Починаючи із 2017 -2019 рр. відмітимо значне зростання даних показників, але починаючи із 2020 р. спостерігаємо значний відплив інвестицій. Спираючись на дані профільного міністерства зазначимо, що у 2022 р. прямі іноземні інвестиції становили близько 50986,7 млн дол. США. (промисловість, лісове, сільське господарство та ін. пріоритетні сфери). За

даними НБУ станом на 31.03.2024 р. обсяг іноземного інвестування становив 55786,6 млн дол США.

6. До основних напрямів удосконалення і реалізації фінансових методів регулювання економіки можна віднести низку таких фінансових інструментів як: підвищення ставки ПДВ на 3 % у короткостроковій перспективі, що дозволить акумулювати кошти до бюджету у розмірі близько 180 млрд грн.; акумулювання грошових коштів на основі оптимізації бюджетних витрат на основі аудиту бюджетних програм у всіх сферах, які потребують першочергового фінансування; соціальні програми, які прямо чи опосередковано впливають на економічне становище країни (програми перекваліфікації населення; програми для зміцнення ментального здоров'я для військовослужбовців та постраждалих від агресії; програми створення додаткових робочих місць з метою зниження рівня безробіття тощо); розвиток інноваційних технологій; розвиток ІТ – сектору; активізація інвестиційної діяльності та надання гарантій збереження інвестиційного клімату в умовах війни та після її закінчення; пошук альтернативних джерел фінансування; збереження наявного рівня показників економічного та соціального розвитку та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін.; Кер. авт. кол. і наук. ред. О. Г. Білорус. К.: КНЕУ, 2001. 733 с.

2. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України.Л.: Вид-чий центр Львівського ун-ту ім. Івана Франка, 2001. 608 с.

3. Луніна І.О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання: монографія / Інна Олександрівна Луніна; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2020. 440 с.

4. Стійкість державних фінансів України у довгостроковій перспективі : кол. моногр. / Луніна І.О., Білоусова О.С., Твердохлібова Д.В. та ін.; за ред. д.е.н., І.О.Луніної; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України».К.,2020. 368 с.

5. Крилов Д.В. Теоретико-методологічні основи державного регулювання національної економіки. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та суспільство. № 8. 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/371992998_Teoretiko-metodologicni_osnovi_derzavnogo_reguluvanna_nacionalnoi_ekonomiki (Дата звернення: 24.09.2024)

6. Структурні зміни як основа інклюзивного розвитку економіки України: монографія / [Бобух І.М., Кіндзерський Ю.В., Фащевська О.М. та ін.]; за ред. д.е.н. І.М. Бобух ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2020. 516 с.

7. Макроекономічна збалансованість для забезпечення стійкості державних фінансів та економічного зростання в Україні : кол. моногр. / за ред. д-ра екон. наук, чл.-кор. НАН України М.І. Скрипниченко; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2020. 648 с.

8. Ефективність грошово-кредитної політики в Україні в умовах глобальної економічної дестабілізації : колективна монографія / за ред. д-ра екон. наук Є.О. Бублика; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2023. 216 с.

9. Інклюзивні інститути забезпечення розвитку економіки України : колективна монографія / [Бобух І.М., Кіндзерський Ю.В., Фащевська О.М. та ін.]; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2023. 360 с.

10. Пилипенко В.В., Литовченко В.Є. Ефективність державного регулювання економіки: аналіз українського досвіду. Наукові перспективи № 4(46) 2024.URL: https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/12057 (Дата звернення: 05.10.2024)

11. Коцюрубенко Г.М. Фінансова політика як складова економічної політики держави. Збірник наукових праць Одеського національного економічного університету. №5-6 (294-295). 2022. с. 21-27

12. Оцінка та прогнози ендогенного зростання економіки України : колективна монографія / за ред. д-р екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України М.І. Скрипниченко; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2023. 422 с.

13. Загальний механізм та чинники стабілізації соціально-економічного розвитку України: монографія / за ред. академіка НАН України Гейця В. М. та академіка НАН України Гриценка А. А.; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2022. 302 с.

14. Оцінка інноваційного розвитку та структурні трансформації в економіці України: колективна монографія / [Єгоров І.Ю., Кіндзерський Ю.В., Бажал Ю.М. та ін.]; за ред.: чл.-кор. НАН України І.Ю. Єгорова та д.е.н. Ю.В. Кіндзерського; НАН України, ДУ «Ін-т. екон. та прогнозув. НАН України». К., 2023. 240 с.

15. Назаренко І.В. Сутність та механізми державного регулювання розвитку інноваційного підприємництва на регіональному рівні. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адмініструванн. Том 35 (74) № 1 2024. с. 132-136

16. Міщенко В.І., Науменкова С.В., Міщенко С.В. Проблеми координації бюджетної та монетарної політики. Економічний простір. № 190, 2024. с. 223-231

17. Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи: міжнародна колективна монографія / [редколегія, голова – д.е.н. В.В.Небрат]; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2023. 571 с.

18. Глобалізаційні процеси у світовій економіці: виклики та можливості для України: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. О.О. Борзенко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2022. 264 с.

19. Горин В.П., Була П.В., Чорноус В.С. Податкова політика України в умовах воєнного часу: реалії, безпекові виклики та перспективи подолання. Інвестиції: практика та досвід. № 18. 2024. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/download/4579/4618/10531 (дата звернення 12.07.2024)

20. Доходи державного бюджету України в 2019 році. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2019/ (дата звернення 12.07.2024)

21. Доходи державного бюджету України в 2020 році. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2020/ (дата звернення 12.07.2024)

22. Доходи державного бюджету України в 2021 році. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL:

https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2021/ (дата звернення 12.07.2024)

23. Доходи державного бюджету України в 2022 році. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2022/ (дата звернення 12.07.2024)

24. Доходи державного бюджету України в 2023 році. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2023/ (дата звернення 12.07.2024)

25. Доходи державного бюджету України в 2024 році. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2024/ (дата звернення 12.07.2024)

26. Підтримка України під час війни. URL: https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/brief/peace (дата звернення 12.07.2024)

27. Кравець Н.О., Климук Н.Я. Особливості запровадження соціальних програм в умовах військового стану в Україні. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. №3. 2023. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3835/3755 (дата звернення 13.07.2024)

28. "Плюси" для захисників: як працюватиме нова програма підтримки військовослужбовців. URL: https://www.rbc.ua/rus/news/plyusi-zahisnikiv-k-pratsyuvatime-nova-programa-1731948885.html (дата звернення 13.07.2024)

29. Внутрішньо переміщені особи. Сайт Міністерства соціальної політики України. URL: https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html (дата звернення 13.07.2024)

30. Підтримка внутрішньо переміщених осіб: тривають тренінги для інтеграції у нові громади. Сайт Міністерства соціальної політики України. URL: https://www.msp.gov.ua/news/24148.html (дата звернення 13.07.2024)

31. Сайт Фонду розвитку підприємництва. Щотижнева інформація про результати Державної програми Доступні кредити 5-7-9 станом на 30-12-2024. URL: https://bdf.gov.ua/publichna-informatsiia/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9/ (дата звернення 15.07.2024)

32. «Доступні кредити 5-7-9%»: Український бізнес отримав 433 пільгових кредити на 1,5 млрд грн за минулий тиждень. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: https://me.gov.ua/News/Detail/0755d696-d4f7-4ced-b1ab9fb27ce2c3a8?lang=uk-UA&title=DostupniKrediti5-7-9-UkrainskiiBiznesOtrimav433-PilgovikhKreditiNa1-5-MlrdGrnZaMinuliiTizhden (дата звернення 15.07.2024)

33. Ковель П.М. Аналіз надходження прямих іноземних інвестицій в Україні. *БІЗНЕСІНФОРМ*. № 3. 2024. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-3_0-pages-87_95.pdf (дата звернення 15.07.2024)

34. Різник Д.В. Інвестиційна діяльність в Україні після повномасштабного вторгнення в Україну. Економіка та суспільство. № 48. 2023. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2244/2167 (дата звернення 20.07.2024)

35. Лоза С.П. Інвестиційний клімат України: стан, проблеми та можливі шляхи покращення. *Збірник наукових праць ДУІТ. Серія «Економіка та управління»*. Випуск 55. 2024. URL: https://em.duit.in.ua/index.php/home/article/view/189/183 (дата звернення 20.07.2024)

36. Інвестиційна діяльність в Україні за 2022 рік. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL:

https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b6d0940d-2443-41c4-82ec-86e6d2e56973&title=InvestitsiinaDiialnistVUkrainiZa2022-Rik (дата звернення 20.07.2024)

37. Постанова Кабінету Міністрів України No1286 від 15.11.2022р. «Про реалізацію експериментального проєкту із створення, впровадження та забезпечення функціонування Єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління процесом відбудови об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1286-2022-%D0%BF#Text (дата звернення 25.07.2024)

38. Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» {із змінами, внесеними згідно із Законом No 3311-IX від 09.08.2023}. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text (дата звернення 25.07.2024)

39. Уряд створив Стратегічну інвестиційну раду для нових проєктів та моніторингу. Укрінформ. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3863630-urad-stvoriv-strategicnu-investicijnu-radu-dla-novih-proektiv-ta-monitoringu.html (дата звернення 25.07.2024)

40. ЕКА розпочинає прийом заявок на страхування від воєнних та політичних ризиків. URL: https://www.eca.gov.ua/eka-rozpochynaye-pryjom-zayavok-na-strahuvannya-vid-voyennyh-ta-politychnyh-ryzykiv/ (дата звернення 25.07.2024)

41. Длігач А. Зростання податків: тактична перемога чи стратегічна поразка? URL: https://epravda.com.ua/columns/2024/07/9/716401/ (дата звернення 01.08.2024)

42. Страхування інвестицій від воєнних ризиків в Україні запустять у 2 кварталі 2024 року. https://forinsurer.com/news/24/02/01/43476 (дата звернення 10.08.2024)